

Terveystieteiden ja lääketieteen tohtoriohjelmien ohjaussuunnitelma

Tämä ohjaussuunnitelma on osa terveystieteiden yksikön tohtorikoulutuksen kehittämistyötä ja laadunvarmistusta. Se on myös osa toimintakäsikirjaa. Ohjaussuunnitelma on tarkoitettu erityisesti ohjeistukseksi tohtorikoulutukseen osallistuville opettajille sekä tiedoksi ja avuksi tohtoriopintojen suorittamiseen tohtoriopiskelijoille.

1. Ohjauksen yleiset tavoitteet

Ohjauksella on laadullisia ja muodollisia tavoitteita. Ohjauksen laadullisena tavoitteena on auttaa sekä ohjaajaa että ohjattavaa hahmottamaan väitöskirjatyön tavoitteet. Ohjaus tähtää ohjattavan tieteellisen sivistyksen ja ajattelun kehittämiseen ja pyrkii edistämään ohjattavassa tieteelliseen ajatteluun perustuvaa yleisempää asiantuntijuutta ja tutkijan identiteettiä. Ohjauksen muodollisena tavoitteena on tohtoriopiskelijan opintojen etenemisen helpottaminen ja opintojen pysyminen tavoiteajassa. Opintojen ohjaus kostuu tiedotuksesta, neuvonnasta, ohjauksesta ja erityisohjauksesta.

Ohjaussuunnitelman tavoitteena on

- tehdä tohtoriopiskelijalle näkyväksi yksikön ohjaustoiminta, toimijat ja vastuut.
- selkiyttää ohjauksen työnjakoa
- lisätä yhteistä ohjausymmärrystä yksikön sisällä
- ylläpitää ohjaukseen liittyvää keskustelua
- olla jatkuvasti päivittyvä suunnitelma

2. Ohjauksen lähtökohdat terveystieteiden yksikön tohtorikoulutuksessa

Terveytieteiden yksikkö (HES) on terveysalan monitieteinen koulutus- ja tutkimusyksikkö, jossa on perinteisesti ollut laaja tohtorikoulutus. Yksikön jatkokoulutukseen osallistuvat biostatistiikan, epidemiologian, gerontologian, hoitotieteen, kansanterveystieteen, sosiaalipsykiatrian, sosiaali- ja terveystalouden, terveystaloustieteen ja työterveyden oppialat. Yksikön erityinen vahvuus on laaja-alainen tutkimusmenetelmäkoulutus.

Suurin osa yksikön opettajista on osallistunut Tampereen yliopiston järjestämään yliopistopedagogiseen perus- tai jatkokoulutukseen. Yksikkö järjestää vuosittain koulutusta nimenomaan ohjaukseen ja ohjaussuhteisiin liittyvistä kysymyksistä.

Yksikön tohtoriopiskelijoista noin neljännes on ulkomaalaisia ja suurin osa jatkokoulutuskursseista on englannin kielellä. Noin puolet yksikön tohtoriopiskelijoista opiskelee osa-aikaisesti työn ohella. Yksikössä on kaksi tohtoriohjelmaa, terveystieteiden ja lääketieteen tohtoriohjelmat. Terveystieteiden ohjelman alla osittain itsenäisesti toimii International Postgraduate Program in

Epidemiology (IPPE). Monitieteinen ja monikansallinen tohtoriopiskelijoiden joukko asettaa haasteen ohjaukselle. Jatko-opinnoissa ohjaus onkin hyvin yksilöllinen prosessi, jossa huomioidaan erilaiset oppimis- ja työskentelytyylit.

Terveystieteiden yksikön ohjaustoiminnan keskeisenä lähtökohtana on tohtoriopiskelijan vastuu omista opinnoistaan sekä yksikön vastuu ohjaustoiminnan järjestämisestä, resursoinnista ja laadusta. terveystieteiden yksikössä ohjaus nähdään ohjaajan ja ohjattavan välisenä vuorovaikutuksellisenä toimintana, jolla pyritään tukemaan tohtoriopiskelijan akateemisen asiantuntijuuden kasvua. Ohjauksella tuetaan ohjattavan toimijuutta, ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä ja opintojen sujuvaa etenemistä. Ohjaustilanteissa sekä ohjaaja että ohjattava ovat aloitteellisia, aktiivisia ja vastuullisia toimijoita.

Opintojen alkuvaiheessa ohjauksessa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että tohtoriopiskelija oppii tuntemaan jatko-opintojen rakenteen ja käytännöt. Luo itselleen vertaiskontakteja ja rakentaa omaa tutkijaidentiteettiä sekä kiinnittyy oman alansa tutkijayhteisöön. Opintojen edetessä erityistä huomiota ohjauksessa pitää kiinnittää siihen, että tohtoriopiskelijan motivaatio säilyy ja tavoitteet selkiytyvät. Tämä on erityisen tärkeää yksikön monien osa-aikaisten tohtoriopiskelijoiden kohdalla. Jatko-opintojen loppuvaiheessa ohjaajan pitää väitöskirjan valmistumisen lisäksi huolehtia väitöksen jälkeisten urasuunnitelmien hahmottumisesta. Tohtoriopintojen vaiheet, eri toimijat ja heidän vastuunsa/tehtävänsä on esitetty liitteessä 1.

3. Jatko-opintojen ohjaus terveystieteiden yksikössä

Jatko-opinnot perustuvat lähtökohtaisesti tiiviiseen ohjaussuhteeseen. Jatko-opintoja suunnittelevan opiskelijan ensimmäinen tehtävä on löytää itselleen ohjaaja(t) ja hänen kanssaan yhdessä laatia tutkimus- ja opintosuunnitelmat. Väitöskirjatyölle nimetään yksi tai kaksi ohjaajaa, joista ainakin toisen tulee olla terveystieteiden yksikön professori tai yksikköön työsuhteessa oleva dosentti ja toisen vähintään tohtorin tutkinnon suorittanut henkilö. Väitöskirjatyön ohjaajan (ohjaajien) tulee omalta osaltaan huolehtia siitä, että väitöskirjaksi tarkoitettu tutkimus täyttää sille asetetut sisällölliset, laadulliset ja muodolliset vaatimukset. (Tieteellisen jatkokoulutuksen opinto-opas, s.10)

Vaikka väitöskirjan ohjaaja on keskeinen ohjaushenkilö jatko-opinnoissa, myös muut yksikön opettajat ja seniorit osallistuvat tohtoriopiskelijoiden ohjaukseen. Heti opintojen alussa on kaikille pakollinen orientaatiokurssi, jolla pyritään madaltamaan kiinnittymistä yksikön tiedeyhteisöön. Opintojen ohjausta antavat myös yksikön tutkimuskoordinaattori ja opintopäällikkö. Tutkimusryhmien muiden jäsenten antama epävirallinen ohjaus ja vertaisohjaus ovat keskeisiä onnistuneiden jatko-opintojen elementtejä.

Jokaisella tohtoriopiskelijalla on nimetty seurantaryhmä. Seurantaryhmä ei osallistu varsinaisesti ohjaukseen, mutta tukee jatko-opintojen prosessia ja auttaa ongelmatapauksissa. Mikäli ohjaussuhde ajautuu ylitsepääsemättömiin ongelmiin, yksikkö osoittaa tohtoriopiskelijalle uuden ohjaajan. Jatkokoulutuksesta vastaavien professorien ja tutkimuskoordinaattorin puoleen voi kääntyä ongelmatapauksissa.

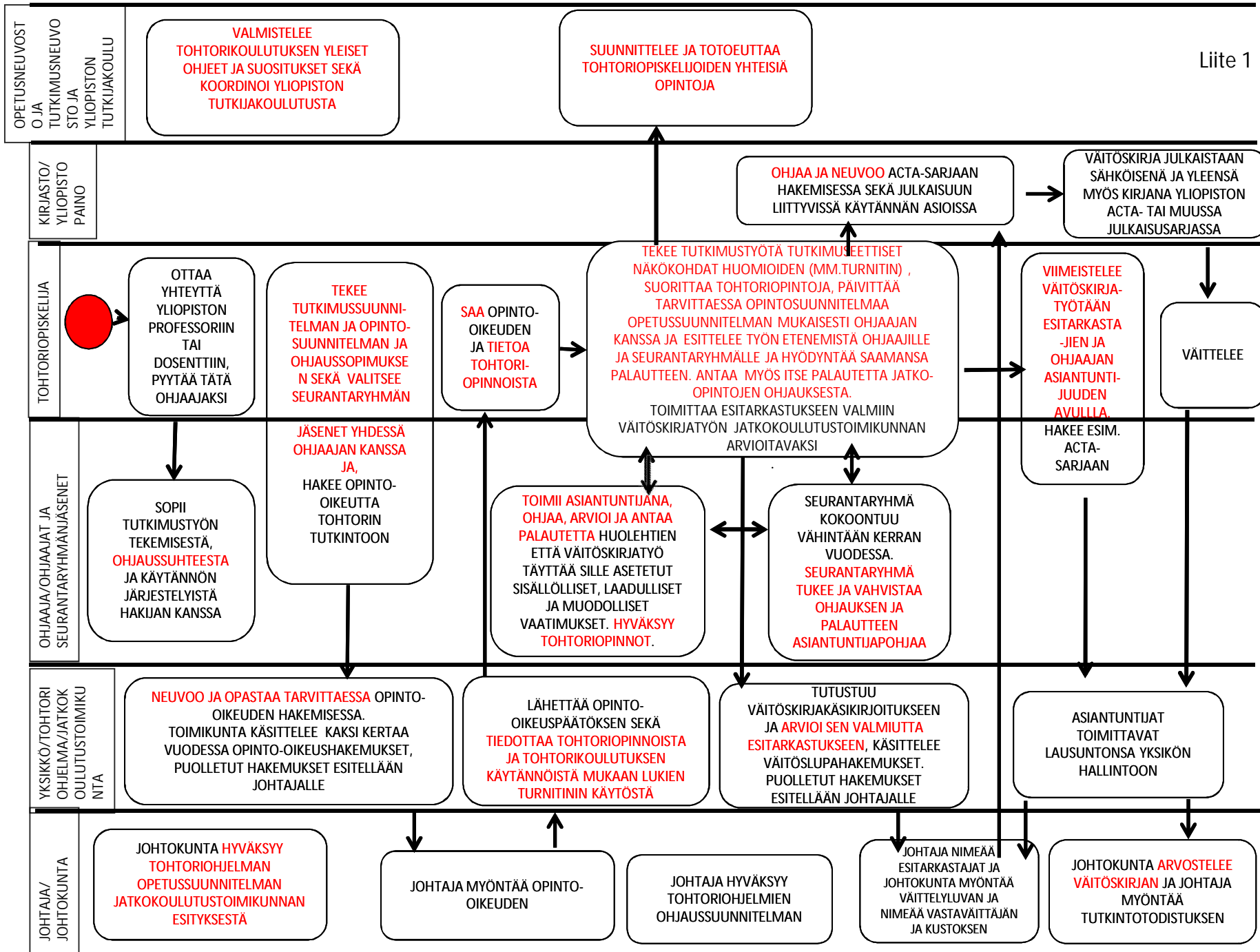
Ohjaussopimus

Jatko-opintojen suunnittelu ja aloittaminen ovat tärkeitä vaiheita koko tohtorikoulutuksen onnistumisen kannalta. Jotta ohjattavan ja ohjaajan/ohjaajien välinen ohjaussuhde käynnistyy hyvin, on yksikössä käytössä ohjaussopimus, joka löytyy yksikön tohtorikoulutuksen nettisivuilta (<http://www.uta.fi/hes/tohtoriopinnot/opintoopas.html>).

Ohjaussopimus ilmentää ne prosessin yhteiset ja molempia osapuolia sitovat periaatteet, joiden avulla ohjattavan ja ohjaajan oikeudet ja velvollisuudet tulevat toteutumaan. Ohjaussopimusta tehtäessä ohjattava ja ohjaaja(t) sopivat ohjaussuhteen muodoista, käytänteistä ja aikataulusta. Avuksi tässä työssä on yksikön käytössä olevat tohtorikoulutuksen hyvät käytännöt (liite 2). Ohjaussopimuksen allekirjoittavat sekä ohjattava että molemmat ohjaajat. Samalla sovitaan myös siitä, kuinka usein ohjaussopimusta päivitetään.

4. Ohjaustoiminnan arviointi ja kehittäminen

Ohjaustoiminnan kehittäminen on asia, johon osallistuvat opettajat, opintohallinnon toimijat ja tohtoriopiskelijat itse. Väitöskirjaohjauksesta ei toistaiseksi ole yksikössä kerätty systemaattista palautetta. Jatkossa kehittämisen kohteena onkin jatko-opintojen ohjauksen kehittäminen tohtoriopiskelijoilta saadun palautteen avulla.

TAMPEREEN YLIOPISTO
Terveystieteiden yksikkö

Terveystieteiden yksikön tohtorikoulutuksen hyvät käytännöt

Terveystieteiden yksikkö tarjoaa tohtoriopiskelijoille laajaa ja monipuolista sekä metodologista että terveystieteiden sisältöalueet kattavaa koulutusta. Tavoitteena on antaa tuleville terveystieteiden alan tohtoreille valmiudet toimia menestyksekkäästi sekä akateemisissa tukijan ja opettajan tehtävissä että muissa tutkijan ja asiantuntijan tehtävissä yhteiskunnassa.

Tässä esitellyt Terveystieteiden yksikön tohtorikoulutuksen hyvät käytännöt ovat suositus siitä millainen jatko-opiskeluprosessin parhaimmillaan pitäisi olla. Monitieteisessä yksikössä tohtoriopiskelijoiden työskentelyolosuhteet ja tarpeet vaihtelevat suuresti, mutta näiden toimintaperiaatteiden toivotaan selkiyttävän jatkokoulutuksen tavoitteita sekä ohjaajan ja ohjattavan välisiä suhteita.

Yleiset toimintaperiaatteet

1. Tohtoriopintojen tavoitteet

- Tohtoriopiskelija perehtyy omaan erityisalaansa ja saa lisäksi laajan näkemyksen terveystieteistä yleisemmin sekä omaksuu monipuoliset tutkijan taidot.
- Tohtorikoulutuksen tavoitteena on tieteellisen ajattelun omaksuminen ja hyvän tieteellisen toimintatavan sisäistäminen.
- Tohtoriopiskelija kykenee hyödyntämään tutkimuksensa tuottaman ja oman alansa laajemman erityisosaamisen ja tuntee tutkimusinfrastruktuurin.
- Kaikki yksikön tohtoriopiskelijat (myös ne, joiden toimipaikka ei ole yliopistossa) osallistuvat oman alansa tohtorikoulutusseminaareihin.
- On suotavaa, että tohtoriopiskelija osallistuu vähintään yhteen kansainväliseen konferenssiin ja jatkokoulutuskurssiin tohtoriopintojensa aikana. Kansainvälinen työskentelyjakso ulkomailla on myös suositeltava.
- Tohtoriopiskelija omaa hyvät suulliset ja kirjalliset viestintätaidot omalla äidinkielellään ja englanniksi.

2. Ohjaus

- Tohtoriopiskelijalla on 1-2 ohjaajaa. Ohjaajat ja jatko-opiskelija päättävät yhdessä siitä, mikä on ohjaajien työnjako.
- Tohtoriopiskelijalla on 2-3 ulkopuolisesta asiantuntijasta koostuva seurantaryhmä, jonka olisi hyvä kokoontua kerran vuodessa keskustelemaan väitöskirjatyön etenemisestä.
- Heti ohjaussuhteen alussa sovitaan yhteistyön periaatteista, kummankin osapuolen vastuista ja velvollisuuksista, väitöskirjatyön tavoitteista ja aikataulusta, ohjauksen käytännön toteutuksesta ja muista jatko-opintojen etenemiseen liittyvistä seikoista. Sopimisen apuna voi käyttää yksikön tohtorikoulutuksen sivuilta löytyvää ohjaussopimusta.

Tohtoriopiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

1. Tohtoriopiskelijän velvollisuus on tehdä väitöskirja ja suorittaa muut tohtorin tutkintoon kuuluvat opinnot kohtuullisessa ajassa.
2. Jokaisella tohtoriopiskelijällä on oikeus odottaa ohjaajaltaan säännöllistä henkilökohtaista ohjausta. Tästä voidaan sopia kirjallisessa ohjaussuunnitelmassa.
3. Tohtoriopiskelijän velvollisuus on pitää ohjaajansa ajan tasalla oman tutkimuksensa edistymisestä.
5. Tohtoriopiskelijän tulee osallistua yliopistossa tieteelliseen tutkimusseminaariin, jossa käsitellään oman oppialan väitöskirjatutkimuksia sekä esitellä siellä omaa tutkimustaan.
6. Mikäli ohjaaja ei voi huolehtia tohtoriopiskelijän ohjauksesta, tämän tulee saada uusi ohjaaja.
7. Opiskelija toimittaa pyydettyä yksikölle raportin edistymisestään.

Ohjaajan oikeudet ja velvollisuudet

1. Ohjaaja sitoutuu antamaan henkilökohtaista ohjausta tohtoriopiskelijän tarpeiden mukaan niin, että työn eteneminen ei ohjauksen vähäisyyden takia viivästy.
2. Ohjaajalla on oikeus odottaa, että tohtoriopiskelija tulee ohjaustilanteisiin valmistautuneena ja oikeus saada itse kohtuullinen aika valmistautumiseen, esimerkiksi kommentoitavan tekstin lukemiseen.
3. Ohjaajalla on oikeus saada tohtoriopiskelijalta selvitys väitöskirjatyön etenemisestä pyytäessään ja ainakin kerran vuodessa
4. Mikäli ohjaaja ei voi huolehtia opiskelijän ohjauksesta, ohjaajan tulee auttaa tätä löytämään toinen ohjaaja.
5. Opiskelijalle annettavan kritiikin on oltava asiallista, vastuullista ja kannustavaa.
6. Ainakin toisen ohjaajista on suotavaa olla paikalla, kun opiskelijan työtä käsitellään tutkimusseminaarissa.
7. Ohjaajan tulee mahdollisuuksiensa mukaan auttaa tohtoriopiskelijää käytännön ongelmien (rahoitus, työtilat, aineisto ym.) ratkaisemisessa ja väitöstutkimuksen toimintaedellytysten turvaamisessa. Ohjaussuhteen alussa tulisi yhdessä keskustella siitä, mikä tulee olemaan ohjaajan rooli rahoituksen hankkimisessa.
8. Ohjaajan tehtävänä on tukea ja itsenäistää tohtoriopiskelijää tutkijana sekä edistää hänen osallistumistaan suomalaiseen ja kansainväliseen tutkijayhteisöön
9. Ohjaajan tulee keskustella loppuvaiheessa olevan tohtoriopiskelijän kanssa erilaisista uravaihtoehdoista ja ohjata häntä saamaan ohjaaja- ja esimieskoulutusta.